

Archeologisch Rapport

Bureauonderzoek Nieuwe Driemanspolder tussen Zoetermeer en Leidschendam

projectnr. 139309.01
revisie 02
mei 2006

Auteur(s)

I. Vossen

Opdrachtgever

Hoogheemraadschap van Rijnland
Postbus 156
2300 AD LEIDEN

datum vrijgave

10 mei 2006

beschrijving revisie 02

Definitief - aangepast n.a.v. opmerkingen
gemeente Leidschendam

goedkeuring

I. Vossen

vrijgave

H. Oude Rengerink

Colofon

Titel: Archeologisch Rapport. Bureauonderzoek Nieuwe
Driemanspolder tussen Zoetermeer en Leidschendam

Auteur: I. Vossen

ISBN-10: 90-8675-035-4

ISBN-13: 978-90-8675-035-1

© Oranjewoud B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

	Inhoud	Blz.
	Administratieve gegevens	4
1	Inleiding	5
2	Onderzoeksopzet en werkwijze	7
2.1	Afbakening plangebied en onderzoeksgebied	7
2.2	Doel en vraagstelling	7
2.3	Gebruikte bronnen	7
3	Onderzoeksresultaten	9
3.1	Historische situatie	9
3.2	Huidige en toekomstige situatie	9
3.3	Landschappelijke situatie	11
3.4	Bekende archeologische waarden	12
3.5	Verwachte archeologische waarden	14
4	Conclusies en aanbevelingen	15
	Literatuurlijst	16
	Bijlagen	
	1: Archeologische perioden	
	2a: Terreinen met archeologische status uit ARCHIS	
	2b: Archeologische waarnemingen uit ARCHIS	
	Tekeningen	
	139309-ARCHIS	

Administratieve gegevens

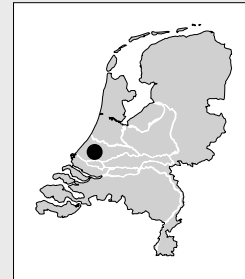
OW Projectnummer 139309.02
Provincie Zuid-Holland
Gemeente Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg, Den Haag
Plaats Zoetermeer
Toponiem Nieuwe Driemanspolder
CIS-code -

Opdrachtgever Hoogheemraadschap van Rijnland

Kaartblad 30G/30H
Coördinaten 89500/453500 (centrum, zonder deelgebied Limietsloot))
88050/452050 (ZW) 87800/454850 (NW)
91300/453250 (ZO) 89750/454650 (NO)

Bodemtype vnl. zeekleigronden
Grondgebruik vnl. agrarisch (grasland)

Beheer documentatie Oranjewoud Heerenveen
Bevoegd gezag provincie Zuid-Holland

Figuur 1 Locatie plangebied
(Uit Van den Broek et al. 2005)

1 Inleiding

De polder Nieuwe Driemanspolder krijgt samen met een tweetal aangrenzende gebieden een nieuwe functie. Het plangebied, gelegen tussen Leidschendam en Zoetermeer, wordt nu nog gekenmerkt door een hoofdzakelijk agrarische functie. Deze functie zal voor een groot deel plaatsmaken voor andere functies, met name ten behoeve van waterberging, maar ook op het vlak van recreatie en natuur. De functiewijziging van het gebied zal gepaard gaan met een omvangrijke herinrichting. Inmiddels is een milieueffectrapportage opgesteld en is het concept inrichtingsplan gereed.¹

Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft Advies- en Ingenieursbureau Oranjewoud B.V. opdracht gegeven voor het uitvoeren van diverse deelonderzoeken in het plangebied. Eén van deze deelonderzoeken vormt de eerste fase van een archeologisch vooronderzoek, een archeologisch bureauonderzoek (zie kader).

In deze rapportage worden de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek gepresenteerd en wordt aangegeven of wel of geen archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk is.

Archeologisch vooronderzoek bestaat uit:

- **Bureauonderzoek (dit onderzoek)**
Doel van het uitvoeren van een bureauonderzoek is het bepalen van bekende en verwachte archeologische waarden in het plangebied, resulterend in een archeologisch verwachtingsmodel. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt een advies uitgebracht over het al dan niet afleggen van een vervolgotraject.
- **Inventariserend Veldonderzoek**
Dit vervolgotraject bestaat uit een zogenaamd Inventariserend Veldonderzoek (IVO), in de vorm van boringen, veldkartering en/of proefsleuven. Met een IVO kan het in het bureauonderzoek gepresenteerde verwachtingsmodel worden getoetst en aangevuld. Na uitvoering van een IVO moet duidelijk zijn of, en zo ja, welke archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn en of deze behoudenswaardig zijn. Is dat laatste het geval, dan kan een aanpassing van de plannen uitkomst bieden. Bij ongewijzigde uitvoering van de plannen zal een opgraving vaak noodzakelijk blijken.

Dit archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 2.2).

¹ Van den Broek et al. 2005.

2 Onderzoeksozet en werkwijze

2.1 Afbakening plangebied en onderzoeksgebied

Het is van belang een onderscheid te maken tussen plangebied enerzijds en studiegebied anderzijds. Met plangebied wordt het gebied bedoeld waarop de in de inleiding genoemde plannen en/of werkzaamheden betrekking hebben. Binnen dit gebied zullen eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord worden.

Het onderzoeksgebied omvat het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te krijgen van de archeologische waarden in het plangebied. Dit gebied is veelal groter dan het plangebied en verschilt al naar gelang het te onderzoeken aspect.

Het plangebied ligt tussen de kernen van Zoetermeer en Leidschendam. Het bestaat uit een drietal deelgebieden (zie fig. 1). De Nieuwe Driemanspolder vormt het centrale een grootste deelgebied (320 ha). Ten noorden hiervan ligt deelgebied Potteveen (65 ha) en aan de zuidzijde vinden we Roeleveen (55 ha). Bovendien zal de huidige Limietsloot naar de Ringvaart worden verbreed.

Voor het raadplegen van eerdere archeologische waarnemingen en onderzoeken in en rondom het plangebied is een studiegebied gehanteerd van ca. 5 bij 5 kilometer rondom het plangebied (zie kaart 139309-ARCHIS in de tekeningenbijlage).

2.2 Doel en vraagstelling

Doel van dit bureauonderzoek is het maken van een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied. Hiervoor zal in de eerste plaats gekeken worden naar de aan- of afwezigheid van reeds bekende archeologische waarden, en – indien deze aanwezig zijn – ook naar de aard, omvang, datering, verstoring en zeldzaamheid ervan. Daarnaast wordt gekeken naar bodemkundige situatie, omdat deze veelal een goede indicatie is voor de kans wel of geen archeologische waarden aan te treffen.

Op basis van bovenstaande bevindingen kunnen we een beredeneerde inschatting maken of er in het plangebied archeologische waarden zijn te verwachten en, zo ja, of deze archeologische waarden van dien aard zijn (dat wil zeggen behoudenswaardig) dat een vervolgtraject in de vorm van een inventariserend veldonderzoek moet worden afgelegd.

2.3 Gebruikte bronnen

Voor het opstellen van de archeologische verwachting is het noodzakelijk na te gaan welke archeologische gegevens in en rond het plangebied reeds bekend zijn. Belangrijk instrument om zicht te krijgen op de archeologische kennis van het gebied is het landelijke archeologisch registratiesysteem ARCHIS, dat beheerd wordt door de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort (ROB). In dit systeem worden alle vondst- en onderzoeksmeldingen verzameld en via internet voor bevoegden ter beschikking gesteld. Er zijn twee archieven digitaal in opgenomen: het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA; in kaartvorm: Archeologische Monumentenkaart, AMK). In het eerste zijn eerder gedane archeologische vondsten en waarnemingen opgenomen, in het tweede staan terreinen die op basis van

de archeologische kennis op dit moment van archeologisch belang worden geacht en waaraan een bepaalde status is toegekend. We kennen terreinen van 'archeologische betekenis', 'archeologische waarde', 'hoge archeologische waarde' en 'zeer hoge archeologische waarde'. Deze laatste categorie omvat ook terreinen die een beschermde status hebben.

Daarnaast is gebruik gemaakt van de volgende kaarten:

- IKAW: de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden. Aan de hand van eerder gedane archeologische waarnemingen en de bodemkundige gegevens is door de ROB een kaart gemaakt waarop aangegeven is wat de kans is in een bepaald gebied archeologie aan te treffen: laag, middelhoog of hoog. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier - vanwege schaal en extrapolatie - slechts om een ruwe indicatie.
- Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>)
- Bodemkaart van Nederland, 1:50000, kaartblad 30 West.
- Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (<http://chs.zuid-holland.nl>)
- Minuutplan gemeenten Soetermeer (Sectie C, H, G; 1819) en Stompwijk (Sectie D)(www.dewoonomgeving.nl)

Voor overige gebruikte bronnen wordt verwezen naar de literatuurlijst.

3 Onderzoeksresultaten

3.1 Historische situatie

Het plangebied ligt aan de rand van het Utrechts-Hollands veengebied. Aan de noordwest kant van het gebied beginnen de strandwal- en duinafzettingen. Vanaf de 11^e eeuw na Chr. is men vanaf deze strandwallen het veengebied gaan ontginnen; rondom Zoetermeer mogelijk al in de 10^e eeuw.² De ontginning van het veengebied vond plaats langs zogenaamde ontginningslinten: langgerekte stroken met wateringen en bewoning. De verkaveling is haaks op deze stroken aangelegd. Vanaf de 16^e eeuw zijn grote delen van het veengebied afgegraven ten behoeve van turfwinning, waardoor grote waterplassen zijn ontstaan. Weer later, vanaf 17e eeuw zijn veel van de veenplassen drooggemalen, waardoor zogenaamde droogmakerijen ontstonden.

Ook het plangebied ligt in zijn geheel in een droogmakerij. De drooglegging hiervan vond plaats middels twee zogenaamde molengangen, waarvan één, in het noordoosten van Potteveen, nog aanwezig is; één van de vier oorspronkelijke molens is in de 18e eeuw al afgebroken. Langs de randen van droogmakerijen zijn nog de hoger gelegen bovenlandstroken aanwezig. Dit zijn de oorspronkelijke ontginningslinten, die niet zijn afgegraven. Ook in het plangebied zijn de twee ontginningslinten nog te onderscheiden: de Voorweg en Wilsveen. Op de westgrens van het plangebied bevindt zich nog een oude dijk. Dit is de zogenaamde landscheiding tussen de hoogheemraadschappen Rijnland en Delfland.

De drooggevalle grond is in evenwijdige en gelijkmatige kavels opgedeeld, opnieuw haaks op de oorspronkelijke ontginningslinten. De verkaveling in het noordelijke deel van de Nieuwe Driemanspolder en deelgebied Potteveen staat haaks op de bovenlandstrook van Wilsveen, terwijl die in het zuidelijke deel georiënteerd is op de noord-zuid lopende Voorweg. Opvallend is het verschil in de breedte van de kavels en - hiermee samenhangend - het aantal sloten. Dit onderscheid lijkt voort te komen uit de bodemkundige situatie (zie paragraaf 3.3).

De oude minuutplannen (zie ook paragraaf 2.3) laten zien dat het gebied in het begin van de 19^e eeuw nagenoeg onbebouwd is. Alleen op de bovenlandstroken en langs op de ringdijk rondom de Zoetermeerse meerpolder zijn een aantal boererven met boerderijen en bijgebouwen gesitueerd. De afstand tussen de verschillende erven varieert en bedraagt minimaal ca. 70 m. De verkaveling op de minuutplannen komt nagenoeg overeen met de huidige verkaveling.

3.2 Huidige en toekomstige situatie

Het plangebied kent nu voor verreweg het grootste deel een agrarische functie, met overwegend grasland. De huidige bebouwing concentreert zich op de bovenlandstroken, (de hoger gelegen, oude ontginningassen). Het huidige maaiveld in de polder varieert tussen ca. 4,6 en 5,0 m -N.A.P. Het deelgebied Nieuwe Driemanspolder wordt van deelgebied Roeleveen gescheiden door een doorgaande weg en Zoetermeer-spoorlijn.

² <http://www.oudsoetermeer.nl/>

Zoals eerder aangegeven wordt het gebied heringericht, waarna een groot deel van het gebied zal worden gebruikt voor waterberging. Daarnaast zal in het gebied natuurontwikkeling plaatsvinden en wordt ook een recreatieve functie beoogd. Circa driekwart van het deelgebied Nieuwe Driemanspolder zal geschikt gemaakt worden voor waterberging. Naast de bovenlandstroken blijft alleen in het zuidwesten van de polder het huidige cultuurlandschap behouden. De rest van de polder zal ten behoeve van de waterberging gedeeltelijk worden afgegraven, de diepste delen tot beneden 7,30 m - N.A.P. Andere delen zullen juist worden opgehoogd, waarvan sommige delen bij hoog winterpeil ook onder water komen te staan, terwijl andere altijd droog zullen blijven. Rondom het waterbergingsgebied wordt een kade aangelegd, waarop een fietspad komt te liggen. Het te bergen water zal via de Limietsloot aangevoerd worden. Hiertoe zal men de huidige Limietsloot verlengen en onder de wetering langs de Voorweg verbinden met de waterberging in de Nieuwe Driemanspolder, waarbij een deel van deze bovenlandstrook zal worden afgegraven (ca. 0,5 ha). Het zal duidelijk zijn dat de eventueel aanwezige archeologische resten juist ter plekke van deze voorgenomen afgravingen in het geding zijn.

Figuur 2. Concept inrichtingsplan Nieuwe Driemanspolder.

Rode cirkel: locatie waar verlenging Limietsloot een bovenlandstrook (Voorweg) zal doorsnijden.

Ook de ringvaart rondom de Zoetermeerse Meerpolder (Fig. 1, inzet rechtsboven) zal over een lengte van ca. 2 km worden verbreed. Daar de ringdijk als een bovenlandstrook beschouwd kan worden, kunnen ook hier eventueel aanwezige archeologische resten verloren gaan.

3.3 Landschappelijke situatie

In het West-Nederlandse kustgebied liggen afzettingen van de Formatie van Naaldwijk aan het oppervlak.³ Dit zijn afzettingen die in mariene omstandigheden gedurende het Holoceen (11.500 jaar geleden tot heden) zijn afgezet. Door de relatieve zeespiegelstijging, die vanaf het begin van het Holoceen een aanvang neemt, komt West-Nederland vanaf het Vroeg-Atlanticum (ca. 7000 voor Chr.) in de invloedssfeer van de zee, waardoor tot ver achter de huidige kustlijn mariene sedimenten zijn afgezet. Aanvankelijk bestaat dit sediment uit klei dat in een lagunair milieu is afgezet, latere sedimenten bestaan vooral uit zandige wad- en kwelderafzettingen. Deze laatste afzettingen worden vaak aangeduid als oude blauwe zeeklei; het hele pakket aan mariene afzettingen rekent men tot het Wormer laagpakket (voorheen afzettingen van Calais genoemd). In de periode tussen ca. 5000 en 2500 voor Chr. ontstaan evenwijdig aan kustlijn strandwallen, waarop zich op den duur duinen ontwikkelen (de zogenaamde oude duinen). Dit complex aan strandwallen en duinen groeit geleidelijk uit tot een met uitzondering van enkele zeegaten gesloten kustbarrière, waardoor de invloed van de zee op het achtergelegen gebied afneemt en er over grote gebieden veenvorming kan opgetreden (Hollandveen). Later, in het Subatlanticum (vanaf ca. 1100 na Chr.), neemt de invloed van de zee weer toe. Via de nog bestaande zeegaten in de kustbarrière kan de zee tot in het achterland doordringen. Hierbij is op veel plekken het veen weggeslagen en zijn er opnieuw mariene sedimenten in West-Nederland afgezet, zij het nu met name in de vorm van geulafzettingen en over een veel minder groot oppervlak dan het gebied met de oudere zeekleiafzettingen van het Wormer laagpakket. Zo zijn binnen het studiegebied deze afzettingen, die tot het Walcheren laagpakket worden gerekend, niet aanwezig.

Binnen het plangebied komen afzettingen van het Wormer laagpakket aan het oppervlak. In het gebied heeft zich weliswaar ook een veenpakket gevormd, maar dit is in de Late Middeleeuwen ten behoeve van turfwinning afgegraven (zie paragraaf 3.1). Waar men het veen heeft afgegraven zijn veenplassen ontstaan, maar nadat deze waren drooggelegd kwam hier de zogenaamde oude blauwe zeeklei (Wormer laagpakket) weer bloot te liggen. Hier en daar treft men nog dunne lagen restveen aan en ook de niet afgegraven bovenlandstroken bestaan nog uit veen.

De bodem binnen het plangebied bestaat uit de zeekleigronden. De bodemkaart laat een vrij complex beeld zien, met veel samengestelde bodemeenheden. Duidelijk is dat er een onderscheid bestaat tussen het noordelijk en het zuidelijk deel van de Nieuwe Driemanspolder (zie ook fig. 1). In het noordelijk deel vinden we smalle kreekkruggen met ertussen liggende kommetjes met modderklei en soms dunne lagen restveen. Deze modderklei bestaat uit slappe kalkloze zware klei (pMo80). In het zuidelijke deel worden wadafzettingen van overwegend lichte zavel en fijn zand aangetroffen. De bodem bestaat hier uit poldervaaggronden en leek-/woudeerdgronden (pMn55/85).⁴ Bovenstaand onderscheid manifesteert zich ook in de grondwaterstanden, grondgebruik en verkaveling. De grondwaterstanden in het noordelijk deel zijn vrij hoog (grondwatertrappen II en III), het landgebruik is overwegend grasland en de verkaveling bestaat uit smalle kavels met veel sloten. Het zuidelijk deel daarentegen kent relatief lage grondwaterstanden (grondwatertrap V), wordt ook gebruikt als bouwland, is ingedeeld in bredere kavels en kent minder sloten.

³ Voorheen Westland formatie

⁴ Markus/Van Wallenburg 1982, 35-36.

3.4 Bekende archeologische waarden

Binnen het studiegebied (zie kaart 139309-ARCHIS en fig. 3) bevinden zich twee landschappelijke zones met een verschillende archeologisch verwachting. In het uiterste noordwesten valt nog net een deel van het duin- en strandwallencomplex binnen het studiegebied. De strandwal- en duinafzettingen zijn rijk aan archeologische vindplaatsen. De enige terreinen binnen het studiegebied met een archeologische status zijn hier te vinden. Het betreft drie terreinen die samen de resten van één of meer nederzettingen uit de Romeinse tijd herbergen.

Tabel 1 Terreinen met een archeologische status

Monumentnr.	Object/complextype	Begin periode	Eind periode	Status
7494	Nederzetting	Romeinse tijd	Romeinse tijd	hoge arch. waarde
7495	idem	idem	idem	idem
7496	idem	idem	idem	idem

Het (voormalige) veengebied, dat veruit het grootste deel van het studiegebied beslaat, kent veel minder archeologische vindplaatsen; uit het plangebied zelf is geen enkele waarneming bekend. Bovendien is de variatie in perioden beperkt. Bekende waarnemingen dateren vrijwel allemaal uit de Late Middeleeuwen en/of de Nieuwe tijd. De context van enkele Romeinse vondsten (26140) is niet duidelijk. Mogelijk betreft het secundaire context; een nederzetting is evenwel uitgesloten. De waarnemingen uit de Late Middeleeuwen hebben betrekking op de ontginningsfase van het gebied. Op een aantal plekken zijn zogenaamde daliegaten aan het licht gekomen (22047, 32176, 37548, 37549). Dit zijn kleine, met veen opgevulde depressies (tot ca. 5 m in doorsnede) in het landschap die ontstaan zijn door het weggraven van onder het veen gelegen kalkrijke zavel en klei. Deze grond is vervolgens gebruikt om de veengronden vruchtbaarder te maken.⁵

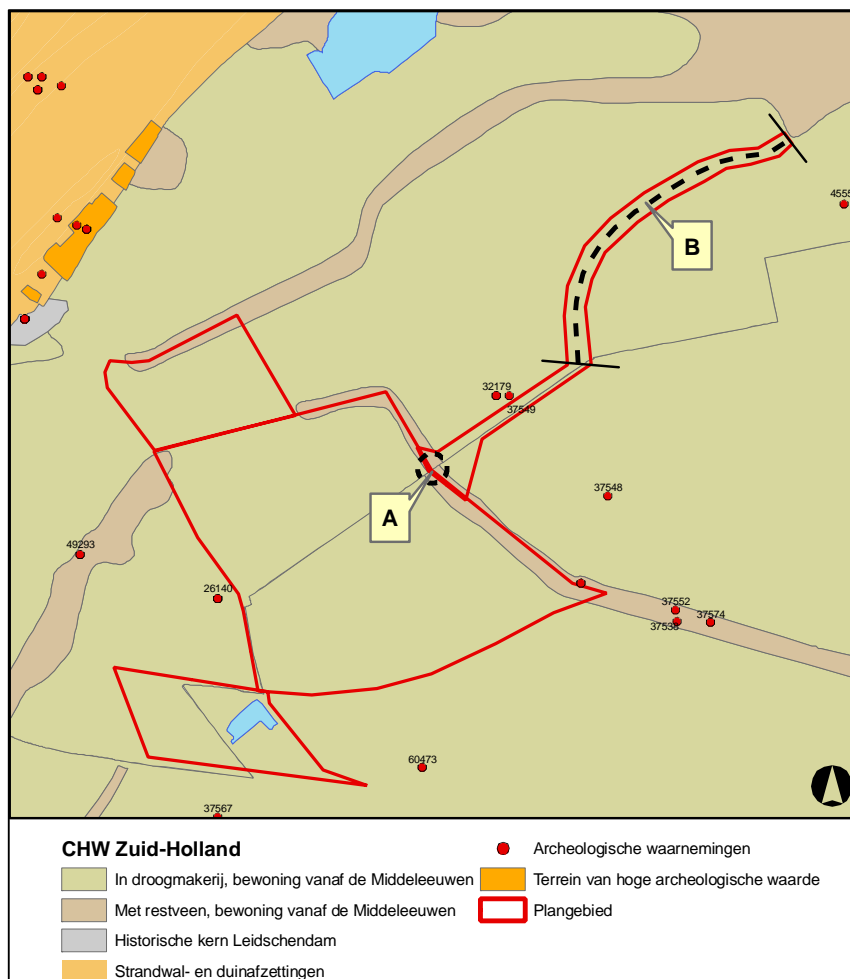
Waarnemingen uit de Nieuwe tijd houden verband met de aanleg van dijken en het storten van (stedelijk) afval, maar ook met bewoning in het gebied. Deze laatste concentreert zich langs de ontginningsassen (37538, 37552, 37555).

Tabel 2 Waarnemingen uit ARCHIS

Waarnemingsnr.	Object/complextype	Begin periode	Eind periode
16889	Onbekend	Romeinse tijd	Romeinse tijd
16893	Onbekend	Romeinse tijd	Romeinse tijd
22047	Daliegat	Late Middeleeuwen	Nieuwe tijd
26140	Onbekend	Romeinse tijd	Romeinse tijd
	Onbekend	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd
32179	Daliegat	Late Middeleeuwen	Late Middeleeuwen
37538	Beerput	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd
37548	Daliegat	Late Middeleeuwen	Late Middeleeuwen
37549	Daliegat	Late Middeleeuwen	Late Middeleeuwen
37552	Onbekend	Late Middeleeuwen	Nieuwe tijd
37555	Huisplaats/kerk	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd
37562	Dijk	Late Middeleeuwen	Late Middeleeuwen
37563	Dijk	Late Middeleeuwen	Late Middeleeuwen
37567	Afvalstort	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd
37574	Dijk	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd

⁵ <http://www.geocities.com/CapitolHill/Senate/7232/nl/glossarium.htm>

49293	Dijk	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd
49918	Nederzetting	Romeinse tijd Late Middeleeuwen	Romeinse tijd Nieuwe tijd
60473	Onbekend	Romeinse tijd	Romeinse tijd

Figuur 3. Uitsnede uit de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland. A: locatie waar bovenlandstrook wordt vergraven; B: traject waar ringvaart rondom Zoetermeerse Meerpolder wordt uitgediept en verbreed.

3.5 Verwachte archeologische waarden

In tegenstelling tot het strandwallen- en duingebied is de archeologische verwachting binnen het plangebied gering. Dit houdt enerzijds verband met de ontstaansgeschiedenis van het landschap. Het gebied is tot de ontginning in de Late Middeleeuwen minder geschikt geweest voor bewoning. Pas met de ontginning van de grote veengebieden in West-Nederland zien we in de directe omgeving van het plangebied voor het eerst bewoning. Op enkele plaatsen in het veengebied is op veeneilanden bewoning uit de late steentijd aangetroffen, maar mocht binnen het plangebied al bewoning uit deze periode hebben plaatsgevonden, dan zijn de resten ervan met het afgraven van het veen verdwenen.

Het is niet helemaal uitgesloten dat op grotere diepte bewoningsresten uit het 4^e millennium voor Chr. aanwezig zijn. Een paar vindplaatsen uit de omgeving (Ypenburg, Wateringen) hebben aangetoond dat ten oosten van oostelijke strandwal, waarop Voorburg en Rijswijk liggen, op een dieper niveau ook nog kustafzettingen voorkomen, met bewoningssporen uit het 4^e millennium voor Chr. De kans dat een dergelijke vindplaats binnen het plangebied is gelegen is echter klein. Bovendien zou deze dan op een zodanige diepte liggen, dat de kans op versterking gering is. Boorgegevens die via DinoLoket van NITG zijn opgevraagd geven in elk geval tot een diepte van 6 tot 8 meter beneden maaiveld geen aanleiding te denken aan dergelijke kustafzettingen binnen het plangebied.

De IKAW kwalificeert het gebied om bovenstaande redenen hoofdzakelijk als een gebied met een zeer lage trefkans, terwijl de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS) het gebied voor het grootste deel geen waarde toekent. Alleen de bovenlandstroken worden in de CHS gekwalificeerd als zones met een lage kans op archeologische sporen. Ook op de IKAW staan de bovenlandstroken aangeduid als gebieden met een lage trefkans. Deze lage trefkans voor de bovenlandstroken lijkt overigens niet terecht. Hier kunnen immers woonplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd (vanaf de ontginning van het gebied) verwacht worden.

De ringdijk rondom de Zoetermeerse Meerpolder staat op de CHW noch de IKAW als een gebied met geen archeologisch trefkans (zie Fig. 3, B). De ringdijk kan evenwel ook beschouwd worden als een bovenlandstrook. Deze voormalige oever van het Zoetermeer kan archeologische resten herbergen van de ontginningsfase tot in de Nieuwe tijd.

Op de minuutplannen die het huidige plangebied beslaan is ter plekke van de locatie waar de verlengde Limietsloot de bovenlandstrook zal doorkruisen geen boerderijerf gesitueerd. Of dat ook geldt voor de periode vanaf de ontginningsfase (Late Middeleeuwen) tot de totstandkoming van deze minuutplannen is weliswaar waarschijnlijk, maar zonder een vervolgonderzoek ook niet uit te sluiten.

4 Conclusies en aanbevelingen

Het poldergebied tussen Zoetermeer en Leidschendam zal worden heringericht. Het gebied heeft nu nog een voornamelijk agrarische functie, maar zal na de herinrichting een functie vervullen als waterberging en op het gebied van recreatie en natuurontwikkeling. Hoogheemraadschap van Rijnland heeft Advies en Ingenieursbureau Oranjewoud B.V. opdracht verleend voor het uitvoeren van een aantal deel onderzoeken, waarvan een archeologisch bureauonderzoek er een vormt.

De archeologische verwachting in het plangebied is gering. Alleen de zogenaamde bovenlandstroken kunnen archeologische resten herbergen uit de ontginningsfase van het veengebied tot en met de Nieuwe tijd. Deze stroken zullen evenwel bij de herinrichting vrijwel niet aangetast worden. Alleen met de verlenging van de Limietsloot tot in de huidige polder zal de bovenlandstrook in het verlengde van de huidige Limietsloot worden afgegraven (Afb. 3, A). Ook de ringvaart op de ringdijk rondom de Zoetermeerse Meerpolder wordt over een lengte van ca. 2 km uitgediept en verbreed (Fig. 3, B). Deze ringdijk is in feite ook een bovenlandstrook.

De bovenlandstroken en de ringdijk staan op de IKAW en CHS aangegeven als zones met een lage respectievelijk geen kans op het aantreffen van archeologische sporen en dus is hier conform het provinciaal beleid geen archeologisch onderzoek noodzakelijk. Gezien het feit dat deze bovenlandstroken wel degelijk archeologische resten kunnen herbergen, is het de overweging waard (alleen) daar waar de bovenlandstroken (gedeeltelijk) zullen worden vergraven (Fig.3, A en B) een archeologisch vervolgonderzoek d.m.v. boringen uit te laten voeren. Dit zou voldoende aanwijzingen moeten geven of hier al dan niet resten van bewoning aanwezig zijn.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

- uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek d.m.v. boringen op de locatie waar de bovenlandstrook wordt vergraven voor aansluiting Limietsloot (Fig. 3, A);
- uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek d.m.v. boringen over een tracé van ca. 2 km op de ringdijk rond de Zoetermeerse Meerpolder (Fig. 3, B);
- gezien de geringe archeologische trefkans in de rest van het plangebied is een archeologisch vervolgonderzoek hier niet noodzakelijk.

Literatuurlijst

Berendsen, H.J.A. 2004 (4e druk). *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Assen. Van Gorcum.

Broek, T. van den et al. 2005. *MER herinrichting Nieuwe Driemanspolder*. Rotterdam. Royal Haskoning.

Markus, W.C./C. van Wallenburg. 1982. *Bodemkaart van Nederland. Schaal 1:50000. Toelichting bij de kaartbladen 30 West 's-Gravenhage en 30 Oost 's-Gravenhage*. Wageningen. STIBOKA.

Mulder, E.F.J. de et al. 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen. Wolters-Noordhof.

www.oudsoetermeer.nl

Bijlage 1: Archeologische perioden

Bijlage 1: Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens is hieronder een algemene ontwikkeling van de bewonersgeschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **Paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **Mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **Neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk.

Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het Neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **Bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen.

Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het Neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **IJzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (celtic fields). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde limes werden langs de Rijn castella (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de **Middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de Vroege Middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Vanaf de 10 eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **Nieuwe Tijd**.

Bijlage 2a: Terreinen met archeologische status uit ARCHIS

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 7494
CMA-nr: 30G - 027
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: CENTRUM; RIETVINK
Plaats: Leidschendam
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland
Coördinaten: 87012 / 455117
Terreinbeheerder: Niet van toepassing
Rijksmonumentennr.:
Gemeentenr.:
Kadasterregistratienr.:
Kadasterdeel_nr.:

Complexen

Complextypen	Begindatering	Einddatering
Kanaal	ROM	ROM

Beschrijving

CAA: -

Documentatie

Literatuur

HESSING, W.A.M.,
--. p. 342
Archeologische kroniek over 1989

1990

HESSING, W.A.M.,
--, p. 344
Archeologische kroniek over 1990

1991

HESSING, W.A.M.,
--, p. 366 e.v.
Archeologische kroniek over 1991

1992

HESSING, W.A.M.,
--, p. 336 e.v.
Archeologische kroniek over 1992

1993

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 7495
CMA-nr: 30G - 028
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: CENTRUM; RIETVINK
Plaats: Leidschendam
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland
Coördinaten: 87223 / 455365
Terreinbeheerder: Niet van toepassing
Rijksmonumentennr.:
Gemeentenr.:
Kadasterregistratienr.:
Kadasterdeel_nr.:

Complexen

Complextypen	Begindatering	Einddatering
Kanaal	ROM	ROM

Beschrijving

CAA: 30GZ-59

Documentatie

Literatuur

HESSING, W.A.M.,
--, p. 344
Archeologische kroniek over 1990

1991

HESSING, W.A.M.,
--, p. 366-7
Archeologische kroniek over 1991

1992

HESSING, W.A.M.,
--, 336 e.v.
Archeologische kroniek over 1992

1993

HESSING, W.A.M.,
--, p. 342
Archeologische kroniek over 1989

1990

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 7496
CMA-nr: 30G - 029
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: CENTRUM; RIETVINK
Plaats: Leidschendam
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland
Coördinaten: 87572 / 455766
Terreinbeheerder: Niet van toepassing
Rijksmonumentennr.:
Gemeentenr.:
Kadasterregistratienr.:
Kadasterdeel_nr.:

Complexen

Complextypen	Begindatering	Einddatering
Kanaal	ROM	ROM

Beschrijving

CAA: 30GZ-61

Documentatie

Literatuur

HESSING, W.A.M.

Archeologische kroniek van Holland over 1991, II Zuid-Holland. Naaldwijk: Honselersdijk (p.371-372).

Holland, regionaal-historisch tijdschrift

24-6

1992

HESSING, W.A.M.

Archeologische kroniek van Holland over 1992, II Zuid-Holland. Naaldwijk: Honselersdijk (p.341).

Holland, regionaal-historisch tijdschrift

25-6

1993

HESSING, W.A.M.

Archeologische kroniek van Zuid-Holland over 1990: Dordrecht-Dubbeldam (p. 353-354)

Holland, regionaal-historisch tijdschrift

6

1991

HESSING, W.

Archeologische kroniek van Zuid-Holland over 1989.

Holland, regionaal-historisch tijdschrift

22/6

1990

Bijlage 2b: Archeologische waarnemingen uit ARCHIS

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 16889
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30GZ-59
Coördinaten: 87300 / 455500
Toponiem: SCHOORWIJCK
Plaats: Leidschendam
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Onbekend / 1987
Invoerder/datum: Particulier / 31-12-1987
Beschrijver/datum: Hallewas / 20-10-1988
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

AD 120 UIT MET KLEI GEVULDE GEUL IN VEEN.

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, gedraaid
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting: 'ROM IMPORT'

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, handgevormd
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting: 'ROM INHEEMS'

Documentatie

Collectie

Beheerder

Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 16893
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30GZ-56
Coördinaten: 87000 / 45550
Toponiem: DE SATER
Plaats: Leidschendam
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 1982
Invoerder/datum: Particulier / 9999
Beschrijver/datum: Hallewas / 21-10-1988
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

AD 102 EN 1984 EN 1985.AD 118 EN BORINGEN.

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, handgevormd
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting: 'ROM INHEEMS'

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Terra sigillata
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Amfoor, dikwandig aardewerk
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting: 'WO OOR MET STEMPEL PA'

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Geveerd/gevernist aardewerk, gedraaid
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Ruwwandig aardewerk, gedraaid
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Gladwandig aardewerk, gedraaid
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Dakpan
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Beeld/vrijstaande sculptuur
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting: 'BEELDJE TERRA COTTA WSCH'

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, gedraaid
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting: 'ROM IMPORT'

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Belgisch grijs/terra nigra-achtig aw.
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: 'KUSTAARDEW'

Documentatie

Collectie

Beheerder

Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 22047
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30HZ-49
Coördinaten: 90528 / 454643
Toponiem: PUINPARK/NIEUWE POLDER
Plaats: Zoetermeer
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP/ 15-09-1991
Invoerder/datum: ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP/ 14-09-1991
Beschrijver/datum: HAGERS / 10-12-1992
Verwerving: Archeologisch: opgraving
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Secundair/opgebrachte grond
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Melding aanvang archeologisch onderzoek naar aanleiding van bedreiging dooraanleg afvalstortplaats.

Vondsten

Complex: Economie, onbepaald
Cultuur: Onbekend
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Niet van toepassing
Code algemeen: Kuil
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC - Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting: daliegaten

Complex: Economie, onbepaald
Cultuur: Onbekend
Aantal: 10
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd C: 1850 - 1950 - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:

Documentatie

Collectie

Beheerder

Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 26140
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30GZ-132
Coördinaten: 88550 / 453200
Toponiem: NIEUWE DRIEMANSPOLDER
Plaats: Nootdorp
Gemeente: s-Gravenhage
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 1993
Invoerder/datum: Particulier / 1993
Beschrijver/datum: Roest, van der / 24-01-1994
Verwerving: Niet-archeologisch: metaaldetector
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Secundair/opgebrachte grond
NAP maaiveld: M

Beschrijving

1 kniefibula met halfronde kopplaat. L. 4,1 cm. veerrol en as ontbreken. Onderdraads. Naaldhouder beschadigd, schede ontbreekt. Met 2 punt-cirkel-oogjes op de kopplaat. Met een uitloper aan de asdrager zoals Haalebos 1986fig. 19,2 (vertoont grote gelijkenis) Datering: 2e 1/4 van de 2e eeuw tot in de 3e eeuw na Chr. 2. 1 beslagstukje fallus-hanger; oogje afgebroken; onderzijde beschadigd. Mogelijk verschroot. 3. 1 ring-sleutel. Eenvoudige bandvormige ring met daaraan een deel van een sleuteltje. Ring licht verbogen; diam. ca. 1,6 cm. 4. 1 bandvormig staafje (gebogen) met een oogje met slijtagesporen datering Romeins ? mogelijk ook nieuwe tijd. 5. 1 medaillon met kop van een zwijn. Diam. 4,9 cm. Zwaar opzetstuk. Koper- legering met lood gevuld; achterzijde met resten van koperlegering- strippen (?); verder een machinaal vervaardigd ijzeren (?) ringetje met daarop ingeslagen een arabische 3. Het type varken/zwijn is niet Romeins o.a. afgeplatte snuit, dit wijst op lange periode van domesticatie en fokkerij; zelfs middeleeuwse varkens hebben nog een spitse snuit; de Romeinen beeldden daarbij vooral de ever uit. Verder is de manier waarop de haren vanaf de kop naar de rand van de medaillon zijn uitgewerkt niet echt Romeins. Ook de kop is nogal slordig in het medaillon geplaatst; iets scheef en excentrisch. De zilver- kleurige laag is mogelijk zelfs nikkel of chroom, d.w.z. late technieken Datering: wrs. 19e eeuws/Empire Verder zijn van dit terrein afkomstig: ca. 400 duiten, div, 17e eeuws materiaal, waaronder vingerhoeden, 19e eeuwse munten (koninkrijks munten). (mondelijke mededelingen dhr. L.Zijlstra).

Vondsten

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Onbekend
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1
Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Brons
Code algemeen:	Onbekend
Code specifiek:	
Datering:	Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:	
Complex:	Onbekend
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1
Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Brons
Code algemeen:	Hanger
Code specifiek:	medaille/medaillon
Datering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:	
Complex:	Onbekend
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1
Toestand:	Fragment
Materiaal:	Brons
Code algemeen:	Hanger
Code specifiek:	
Datering:	Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC - Romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
Toelichting:	
Complex:	Onbekend
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1
Toestand:	Fragment
Materiaal:	Brons
Code algemeen:	Ring
Code specifiek:	
Datering:	Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC - Romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
Toelichting:	
Complex:	Onbekend
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1
Toestand:	Fragment
Materiaal:	Brons
Code algemeen:	Fibula/mantelspeld
Code specifiek:	kniefibula
Datering:	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting:	1

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Documentatie

Collectie

Beheerder

Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 32179
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30HZ-49
Coördinaten: 90528 / 454643
Toponiem: PUINPARK/NIEUWE POLDER
Plaats: Zoetermeer
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/ 15-09-1991
Invoerder/datum: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/ 9999
Beschrijver/datum: HESSING / 1991
Verwerving: Archeologisch: opgraving
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Industrie/nijverheid
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting: daliegaten

Documentatie

Type: XXX
Beheerder: OLYSLAGER, C.; NACHTEGAALLAAN 13, BUSSUM
Toelichting:

Collectie

<u>Beheerder</u>	<u>Toelichting</u>
Onbekend	Niets ingevuld

Literatuur:

W.A.M.HESSING
Zoetermeer 2 (p. 168)
Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
1991 1992
W.A.M.HESSING
Archeologische Kroniek van Zuid-Holland 1991: Zoetermeer (p. 387)
Holland, regionaal-historisch tijdschrift
23/6 1992

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

B.C.WESTENBROEK & L. VAN DER VALK

Daliegaten in Zoetermeer (p. 72-79)

Westerheem

42 1993

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 37538
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30HZ-12
Coördinaten: 91810 / 453040
Toponiem: VOORWEG 109
Plaats: Zoetermeer
Gemeente: Zoetermeer
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 1982
Invoerder/datum: Particulier / 06-12-1997
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Archeologisch: opgraving
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Ontdekt bij restauratie boerderij

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting: Beerput

Documentatie

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 37548
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30HZ-21
Coördinaten: 91320 / 453930
Toponiem: DWARSTOCHT
Plaats: Zoetermeer
Gemeente: Zoetermeer
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 1985
Invoerder/datum: Particulier / 06-12-1997
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Archeologisch: opgraving
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC - Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting: Daliegaten uit de 13e eeuw

Documentatie

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

TUINSTRA, B.F.,
Daliegaten in Zoetermeer
't Seghen Waert
3 1992
WESTENBROEK, B.C.,
Daliegaten in Zoetermeer
Westerheem
2 1993

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 37549
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30HZ-22
Coördinaten: 90623 / 454643
Toponiem: DWARSTOCHT
Plaats: Zoetermeer
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 10-06-1991
Invoerder/datum: Particulier / 06-12-1997
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Archeologisch: opgraving
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC - Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting: Daliegaten, vermoedelijk 14e eeus.

Documentatie

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

TUINSTRA, B.F.,
Daliegaten in Zoetermeer
't Seghen Waert
3 1992
WESTENBROEK, B.C.,
Daliegaten in Zoetermeer
Westerheem
2 1993

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 37552
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30HZ-25
Coördinaten: 91800 / 453120
Toponiem: VOORWEG 170
Plaats: Zoetermeer
Gemeente: Zoetermeer
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 1992
Invoerder/datum: Particulier / 27-12-1997
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Archeologisch: opgraving
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC - Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting: Erf

Documentatie

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 37555
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30HZ-28
Coördinaten: 91130 / 453310
Toponiem: VOORWEG 190
Plaats: Zoetermeer
Gemeente: Zoetermeer
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 1996
Invoerder/datum: Particulier / 27-12-1997
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Archeologisch: opgraving
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Huisplaats, onverhoogd
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC - Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting: Boerderij

Complex: Kerk
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC - Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting: Schuurkerk

Documentatie

Collectie

Beheerder

Toelichting

Literatuur:

TUINSTRA, B.

Een schuurkerk aan de Voorweg: de archeologische werkgroep graaft op de Zoetermeerse "kerkwerf".
't Seghen Waert

5 1996

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

DOMBURG, P. VAN, B. TUINSTRA

--

Kwadrant

1 1997

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 37562
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30HZ-35
Coördinaten: 92100 / 451450
Toponiem: LANDSCHEIDING
Plaats: Zoetermeer
Gemeente: Zoetermeer
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 1986
Invoerder/datum: Particulier / 1997
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Waarneming gedaan bij het doorgraven van de landscheiding. De landscheiding dateert uit de 13e/14e eeuw.

Vondsten

Complex: Dijk
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Onbekend
Materiaal: Niet van toepassing
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC - Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting: Landscheidingsdijk

Documentatie

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 37563
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30HZ-36
Coördinaten: 92100 / 451300
Toponiem: LANDSCHEIDING
Plaats: Zoetermeer
Gemeente: Zoetermeer
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 09-1986
Invoerder/datum: Particulier / 09-1986
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Waarneming gedaan bij het doorgraven van de dijk. De dijk dateert uit de 13e/14e eeuw.

Vondsten

Complex: Dijk
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Onbekend
Materiaal: Niet van toepassing
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC - Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting: Landscheidingsdijk

Documentatie

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 37567
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30GZ-157
Coördinaten: 88550 / 451650
Toponiem: 'S-GRAVENWEG
Plaats: Nootdorp
Gemeente: Pijnacker-Nootdorp
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 09-1985
Invoerder/datum: Particulier / 28-12-1997
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Grondeigenaar heeft hier gegraven

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC - Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting: Afvalstort uit de 17e eeuw

Documentatie

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 37574
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30HZ-46
Coördinaten: 92050 / 453030
Toponiem: VOORWEG 144
Plaats: Zoetermeer
Gemeente: Zoetermeer
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 07-1983
Invoerder/datum: Particulier / 31-12-1997
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Archeologisch: (veld)kartering
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Dijk
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC - Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC - Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting: Erf

Documentatie

Collectie

Beheerder

Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 49293
Vondstmeldingsnr: 575
Objectcode: 30GZ-217
Coördinaten: 87573 / 453513
Toponiem: Veenweg
Plaats: s-Gravenhage
Gemeente: s-Gravenhage
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Sectie Archeologie van de Gemeente Rijswijk/ 16-02-2000
Invoerder/datum: Dorenbos / 24-08-2004
Beschrijver/datum: Dorenbos / 23-08-2004
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk
Geomorfologie: (ontgonnen) veenvlakte
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maaiveld: - -.9 M

Beschrijving

Langs de watergang aan de noordzijde van de veenweg was in de 17e-18e eeuw afval gestort. Een willekeurige selectie van ca 100 liter is meegenomen. Naast aardewerk is steengoed, dierlijk bot en metaal aangetroffen. Het afval is gestort ter ophoging. Het afval kan over een grote lengte zijn gestort langs de vaart. Het aardewerk is voornamelijk roodgebakken met loodglazuur. De fragmentatiegraad is naar verhouding gering, waarschijnlijk is het materiaal afkomstig uit beerputten en als afval vanuit de steden aangevoerd. De vondsten dateren uit de 17e-18e eeuw.

Een veenrib met de Veenweg als hartlijn heeft ter plaatse een dikte van twee meter en is in verband met onderzoek naar de veenontwikkeling in de regio bemonsterd met pollenbakken.

Vondsten

Complex: Dijk
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Steengoed
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC - Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:

Complex: Dijk
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Metaal
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Dijk
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Bot, onbekend
Code algemeen: Bot
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:

Complex: Dijk
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, gedraaid
Code specifiek: geglazuurd
Datering: Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting: Naast aardewerk is steengoed, dierlijk bot en metaal aangetroffen.

Documentatie

Type: VER
Beheerder: Sectie Archeologie van de Gemeente Rijswijk
Toelichting:

Collectie

Beheerder Toelichting
Sectie Archeologie van de Gemeente F Vondstcode LVE01

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 49918
Vondstmeldingsnr: 768
Objectcode: 30GZ-219
Coördinaten: 87177 / 455187
Toponiem: Damplein
Plaats: Leidschendam
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau/ 02-08-2004
Invoerder/datum: Jordanov / 15-10-2004
Beschrijver/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau/ 15-10-2004
Verwerving: Archeologisch: proefputten/proefsleuven
Geomorfologie: Duin
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maaiveld: M

Beschrijving

In het kader van een proefsleuvenonderzoek op het Damplein in Leidschendam zijn de resten opgegraven van funderingen van een kelder en een huis met de bijbehorende goot en twee beerputten. Ook de vloer van de kelder was grotendeels intact. Het gaat om huizen uit de 18e eeuw of later.

Vondsten

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 4
Toestand: Fragment
Materiaal: Bot, dierlijk
Code algemeen: Bot
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd: 1500 - 1950 - Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 19
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Steengoed
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting: o.a. Frechen en Westerwald

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 4
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Majolica:bord/schotel
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 3
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Fundering
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting: Het gaat om funderingsresten van drie muren (waarvan twee van een kelder). Tussen de twee keldermuren ligt een plavuizen keldervloer. De huizen stammen uit de 18e eeuw.

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Goot/waterafvoer
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting: De plavuizen goot staat in verbinding met twee putjes en indirect met twee beerputten (d.m.v. houten planken).

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 8
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Porselein
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Tegel
Code specifiek: wandtegel:polychroom/Delfts blauw
Datering: Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 11
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Fayence
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 23
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Witbakkend geglaazuurd aardewerk
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 2
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Beerput
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting: De twee beerputten maken deel uit van een afwateringssysteem samen met een plavuizen goot en twee putjes. De twee beerputten (een bakstenen en een betonnen) worden verbonden door houten planken.

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 179
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Roodbakkend geglazuurd aardewerk
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:

Documentatie

Type: RAP
Beheerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau
Toelichting:

Collectie

Beheerder

Toelichting

Provinciaal Depot voor Bodemvondster De vondsten van het proefsleufonderzoek meldingsnummer 6883 worden gedepone

Literatuur:

Paul van Kempen
Damplein, Leidschendam, een proefsleuvenonderzoek
RAAP-notitie (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam)
2004

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 60473
Vondstmeldingsnr: 3042
Objectcode: 30GZ-239
Coördinaten: 90000 / 452000
Toponiem: Driemanspolder
Plaats: Zoetermeer
Gemeente: Zoetermeer
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Particulier / 01-08-1994
Invoerder/datum: Boulonois / 25-07-2005
Beschrijver/datum: Kleinhuis / 18-08-1994
Verwerving: Niet-archeologisch: metaaldetector
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Akkerbouw/tuinbouw/bouwvoor
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Vondsten gedaan door particulier met metaaldetector.

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Scharnier(cilinder)
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting: datering onbekend

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Zilver
Code algemeen: Zegeldoos
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting: datering onbekend

Documentatie

Type: XXX
Beheerder: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Zuid-Holland
Toelichting: Ingevuld vondstmeldingsformulier

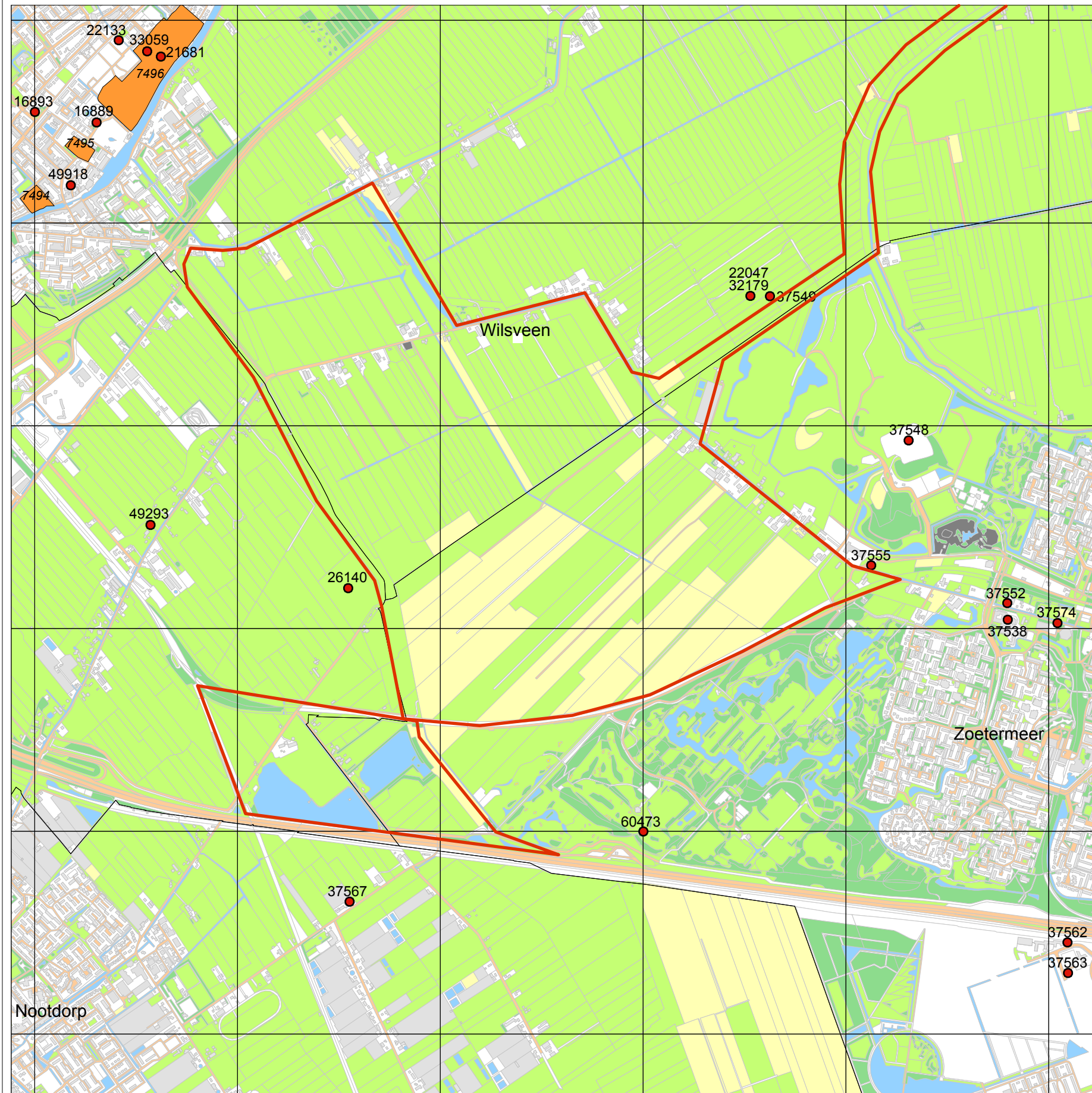
Collectie

<u>Beheerder</u>	<u>Toelichting</u>
Particulier	J. Bouter, Zoetermeer

Literatuur:

Tekeningen

139309-ARCHIS

Legenda

● WAARNEMINGEN

MONUMENTEN

- archeologische betekenis
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

PLANGEBIED

GEMEENTEN

TOP10 ((c)TDN)

- bebouwd gebied
- doorgaande wegen
- bos
- bouwland
- weiland
- boomgaard/kwekerij
- heide
- zand
- begraafplaats
- water
- overig bodemgebruik

ROB
ArchisII